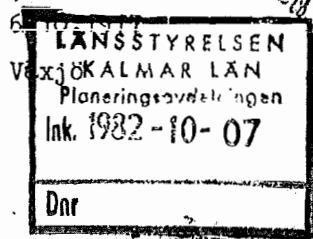

VÄXJÖ TINGSRÄTT
VATTENDOMSTOLEN
Box 210
351 05 VÄXJÖ
Tel 0470/280 00 vx

DOM

DVA 43/1977

s 1 (12)

VA 44/1976

Högsby, lagligför-
klaring av grund-
vattentäkt m m

I DOMSTOLEN

chefsrådmannen Arne Hennberg såsom vattenrättsdomare, fastighets-
rådet Filip Tenne såsom teknisk ledamot samt nämndemännen Inge
Schultz, Vimmerby, och Einar Nilsson, Möckelhult, Gamleby

SÖKANDE

Högsby kommun

SAKEN

ansökan om lagligförklaring av en inom fastigheten [REDACTED]
Högsby socken, Kalmar län, belägen grundvattentäkt och om tillstånd
att vid tåkten uttaga grundvatten m m

DOMSLUT

Lagligförklaring och tillstånd

Vattendomstolen lagligförklarar den kommunen tillhöriga grundvatten-
tåkten bestående av tre brunnar inom fastigheten [REDACTED] i Högs-
by socken, Kalmar län, samt lämnar kommunen tillstånd för framtiden
att vid vattentåkten uttaga grundvatten intill en mängd av 1.300 m^3
per dygn i medeltal för år, dock högst 2.000 m^3 under ett och samma
dygn.

Vattentäktsfastighet

Rätten att tillgodogöra grundvattnet vid den nu lagligförklarade
grundvattentåkten skall för framtiden vara förenad med [REDACTED]
i Högsby socken såsom vattentäktsfastighet.

Vattenhushållning

Utan avgift.

Vid vattentäktens utnyttjande skall nödig sparsamhet med grundvatt-

Högsby kommun

net iakttagas. Vattendomstolen erinrar om innehållet i 2 kap 52 och 56 §§ vattenlagen.

Observationer och kontroll

Kommunen har att mäta och i särskild journal månatligen föra anteckningar om de grundvattenmängder, som tillgodogöres vid vattentäkten. Summerande mätare skall för detta ändamål finnas anbringad vid vattenverket. Journalen skall hållas tillgänglig för sakägare, som kan vara beroende av grundvattenuttaget inom området.

Förbehåll

Av grundvattenuttaget berörda fastighetsägare förbehålles rätt att föra talan i den ordning, som gäller för anmälan av anspråk på grund av oförutsedd skada, för det fall kommunens grundvattenuttag visar sig menligt påverka grundvattentillgången inom fastigheterna.

Oförutsedd skada

Skulle grundvattnets tillgodogörande i medgiven omfattning befinnas medföra skada eller intrång som nu icke förutsetts av vattendomstolen, skall den som lider skadan eller intrånget vara berättigad att framställa anspråk på ersättning därför eller, där skadan eller intrånget är av betydelse, föra talan om meddelande av föreskrift om sådana ändrade bestämmelser för företaget, vilka utan att förnärma tredje mans rätt eller medföra väsentlig olägenhet för kommunen är ägnade att förebygga eller i största möjliga utsträckning minska skadan eller intrånget för framtiden. Anspråk eller talan som nu sagts skall för att kunna upptagas till prövning anmälas respektive genom stämning anhängiggöras hos vattendomstolen inom tjugo år från dagen för denna dom.

Skyddsområde och skyddsbestämmelser

Till skydd mot förorening av grundvattnet vid den lagligförklarade vattentäkten, förordnar vattendomstolen om skyddsområde, innefattande dels brunnsområde, dels en inre och en yttre skyddszon, allt i enlighet med vad som angivits å en av Högsby kommuns byggnadskontor 15.1.1976 upprättad plankarta över skyddsområde för grundvattentäkt (aktsid 69).

Såsom skyddsbestämmelser inom detta område skall gälla nedan angivna bestämmelser. Dessa skall gälla såsom servitut beträffande berörda delar av fastigheterna [REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
samtliga i Högsby socken. Angivna servitutsbestämmelser skall sålunda innebära inskränkningar i rätten att förfoga över de inom respektive skyddszon belägna delarna av sagda fastigheter. Skyddsbestämmelserna skall ha följande innehåll:

Skyddsbestämmelser inom skyddsområdet.

I. Bestämmelser för inre skyddszonen

1 §

För grundvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, tjärprodukter (bland annat fenol och impregneringsmedel för virke), gifter, dammbindnings- och isupptättningsmedel (t ex sulfittlut och vägsalt) får icke förvaras, transporteras eller hanteras på sådant sätt, att risk kan uppkomma för förorening av grundvattnet.

2 §

Avloppsvatten, vätska från gödselstad, djururin eller ensilagevätska får icke infiltreras i marken. Avloppsledningar med tillhörande brunnar skall utföras med täta rör och med täta fogar.

3 §

Grus- eller sandtäkt får icke ske djupare än till 3 m över högsta naturliga grundvattenytan. Det åligger den som tillgodogör sig sådan täkt att ställa sig till efter rättelse de anvisningar, som hälsovårdsnämnden kan komma att meddela beträffande bestämmande av högsta grundvattenyta, ävensom de åtgärder i övrigt för tåkten, som hälsovårdsnämnden finner skäl föreskriva till skydd för grundvattnet.

II. Bestämmelser för yttre skyddszonen

4 §

För grundvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, tjärprodukter (bland annat fenol och impregneringsmedel för virke), gifter, dammbindnings- och isupptätningsmedel (t ex sulfitlut och vägselt), skall förvaras, transporteras och hanteras på sådant sätt, att uppkommet läckage, spill eller dylikt snabbt upptäcker.

5 §.

Avloppsvatten, vätska från gödselstad, djururin eller ensilagevätska får icke infiltreras i marken med mindre hälsovårdsnämnden givit tillstånd därtill.

6 §

Grus- eller sandtäkt får icke ske djupare än till 1 m över högsta naturliga grundvattenytan. Det åligger den som tillgodogör sig sådan täkt att ställa sig till efter rättelse de anvisningar, som hälsovårdsnämnden finner skäl föreskriva till skydd för grundvattnet.

III. Gemensamma bestämmelser för inre och yttre skyddszonen.

7 §

Förvaring eller hantering av i 1 och 4 §§ angivna ämnen som icke kan anses vara av blott tillfällig art, får ej ske med mindre byggnadsnämnden (i vad avser brandfarliga varor) eller hälsovårdsnämnden (i vad avser övriga ämnen) lämnat tillstånd därtill.

8 §

Anläggning för förvaring av gödsel, djururin och dylikt, liksom också ensilageanläggning, får icke utföras utan hälsovårdsnämndens tillstånd.

9 §

Tippning eller nedgrävning av sopor eller annat avfall får icke ske.

10 §

Vid uppställning utomhus av stationära, med flytande bränsle drivna maskiner, skall uppsamlingskärl för spill anordnas under motorer

och bränslebehållare. Kärnen skall rymma hela den vid maskinen förekommande bränslemängden och vara så beskaffade att uppsamlat bränsle med säkerhet hindras tränga ned i marken. Det åligger fastighetsägaren att tillse, att uppsamlingsanordning inte genom vattenfyllning eller på annat sätt bringas ur funktionsdugligt skick.

11 §

Vid påfyllningsanordningen för varje ovan- eller underjordisk cistern för i 1 och 4 §§ angivna flytande produkter samt på väl synlig plats vid nedfarterna till varje grus- eller sandtäkt skall finnas uppsatt en varningsskylt med upplysning om att cisternen samt grus- eller sandtäkten är belägen inom skyddsområde för grundvattentäkt. Sådana skyltar skall anskaffas och uppsättas av kommunen.

12 §

Naturgödsel och andra gödningsämnen ävensom djurbekämpnings-, växtutrotnings- och dammbindningsmedel får endast användas i den omfattning, som erfordras för normalt nyttjande av fastighet för jordbruk och skogsbruk samt för sedvanligt underhåll av vägar.

13 §

Det åligger ägare av fastighet inom skyddsområdet att tillse, att den som å fastigheten ansvarar för förvaring eller hantering av för grundvattnet skadliga ämnen till vattenverket, hälsovårdsnämnden eller brandchefen ofördröjligen gör anmälan om inom fastigheten inträffad händelse, som kan skada grundvattnet. Det åligger vidare ägare att, då vetskap erhålles om annat förhållande som kan skada grundvattnet, till förenämnda myndigheter göra anmälan därom.

14 §

Om särskilda skäl därtill visas föreligga, må undantag från ovan meddelade föreskrifter medgivnas av länsstyrelsen efter hälsovårdsnämndens och byggnadsnämndens hörande. Lämnat medgivande kan återkallas av länsstyrelsen, när så befinnes erforderligt.

Anmälan till inskrivningsmyndighet

Jämlikt 2 kap 62 § andra stycket vattenlagen skall vattenrättsdomaren anmäla beslutet om servitut hos inskrivningsmyndigheten vid Oskarshamns tingsrätt för vederbörlig anteckning i fastighetsboken.

Skada eller intrång av skyddsbestämmelserna

Uppkommer i framtiden på grund av skyddsbestämmelserna skada eller intrång, som går utöver den av 2 kap 63 § vattenlagen eller eljest av allmänt gällande rättsregler följande begränsningen i ägares rådighet över sin fastighet, skall skadan eller intrånget ersättas enligt vad i 9 kap samma lag stadgas. Menar sakägare, att sådan skada eller intrång uppstått, och träffas ej uppgörelse med kommunen, äger sakägaren att genom skriftlig anmälan på det sätt och inom den tid, som härövan fastställts för anmälan av oförutsedd skada i anledning av grundvattnets tillgodogörande, hänskjuta ersättningsfrågan till vattendomsdomstolens prövning.

För det fall kommunen skulle påfordra åtgärder å redan befintliga anläggningar inom skyddsområdet, har kommunen att svara för kostnaderna härför. Sakägarnas uttag av ytvatten från Barnegöl för bevattningsändamål må icke av kommunen inskränkas med hänvisning till skyddsbestämmelserna.

Rättegångskostnader

Kommunen förpliktas utgiva ersättning för kostnader å målet,

till Stellan Jacobson Ingenjörbyrå AB:s huvudmän med tvåtusenniohundrasjuttio två (2.972) kr, därav 2.500 kr utgör arvode åt ingenjören Ingemar Grangård, samt

till LRF:s huvudmän med åttatusenniohundrasextiofyra (8.964) kr, därav 8.600 kr utgör arvode åt agronomen Olof Svängård.

Härutöver har kommunen att ersätta Stellan Jacobsons Ingenjörbyrå AB:s huvudmän för vad de visar sig ha utgivit för ett gemensamt exemplar av denna dom.

På rättegångskostnaderna skall dessutom utgå ränta enligt lag.

Domstolskostnad

Det åligger kommunen att till vattendomstolens kansli enligt särskild räkning betala sådana kostnader, som avses i 11 kap 97 § vattenlagen.

RECIT

Ansökan

Kommunen har ansökt om lagligförklaring av en grundvattentäkt, bestående av tre brunnar å den kommunen tillhöriga fastigheten [REDACTED] i Högsby socken, Kalmar län, och om tillstånd att, för vattenförsörjningen inom kommunen, vid täkten uttaga grundvatten intill en myckenhet av 1.300 m³ per dygn i medeltal för år, dock högst 2.000 m³ under ett och samma dygn.

Kommunen har vidare anhållit att vattendomstolen till skydd mot förorening av grundvattnet måtte, dels förordna om skyddsområde, omfattande ett brunnsområde samt en inre och en yttre skyddszon i enlighet med en av Högsby kommuns byggnadskontor 15.1.1976 upprättad plankarta över skyddsområde för grundvattentäkt (aktsid 69), dels fastställa skyddsbestämmelser inom området av det innehåll, som framgår av ett till ansökan fogat förslag till sådana bestämmelser (aktsid 57-59). Såsom framgår av protokollet från huvudförhandlingen har kommunen sedermera godtagit vissa strykningar och justeringar i detta förslag.

Kommunen har yrkat att besvär eller last (servitut) måtte läggas på fastigheterna [REDACTED]

[REDACTED] ävensom samfällad mark till fastigheterna [REDACTED] [REDACTED] innebärande inskränkningar i rätten att förfoga över dessa fastigheter i enlighet med vad som upptagits i det justerade förslaget till skyddsbestämmelser.

Kommunen har till stöd för ansökan åberopat, dels en av Allmänna Ingenjörbyrå (AIB) 20.6.1956 upprättad redogörelse över grundvattenundersökningar vid Högsby samhälle (aktsid 9-32), dels en av samma ingenjörbyrå 7.8.1967 upprättad redogörelse över 1965 års provpumpning av grundvattentäkt vid Skansen inom Högsby kommun (aktsid 33-50), dels ock en av Alfred Orrje AB 1.11.1976 upprättad prognos rörande vattenbehovet för samhällena Högsby och Berga (aktsid 64-68). Kommunen har vidare ingivit sektionsritning över de anlagda brunnarna jämte situationsplan utvisande desammas belägenhet (aktsid 70 och 71). Brunnarna nr 1 och 2 anlades i slutet av 1950-talet och nedfördes därvid till nivån + 45,70 m respektive + 45,80 m. De består av 300 mm stålrör, avslutade nedåt med cirka 4 m långa silrör av samma dimension och med maskstorleken 2,38 mm. Brunn nr 3 anlades omkring år 1966 och nedfördes till nivån + 48,80 m. Även denna brunn består av 300 mm stålrör, avslutat med ett 3 m långt silrör med slitsbredden 2,5 mm. Enligt prognosen över vattenbehovet kommer medeldygnsförbrukningen fram till år 2000 att öka till 1.280 m³ och maximidygnsförbrukningen till 1.920 m³. För bestämning av uttagbara grundvattenmängder har utförts provpumpningar dels under tiden 8.7 - 23.8.1955 dels ock sedermera 16.7 - 7.10.1965 med en kapacitet varierande mellan 28 l/s under första delen av provpumpningstiden år 1965 samt 61-65 l/s under den senare delen. Resultatet av provpumpningarna visar att grundvattentillgången betydligt överstiger det vattenbehov som för närvarande kan förutses. Det föreligger sålunda inga svårigheter att uttaga den i prognosen framräknade vattenmängden för år 2000. Kommunen räknar icke med någon menlig inverkan å kommunen tillhörig vattentäkt och har därför icke för avsikt att verkställa observationer av grundvattenståndet för framtiden. - Enligt kommunens mening är föreslagna skyddsbestämmelser av sådan karaktär att de bör tålas av berörda fastighetsägare utan ersättning.

De i målet angivna höjdbestämmningarna hänför sig till Rikets höjdsystem 1970 (RH 70).

Kommunen har såsom vattentäktsfastighet föreslagit den av kommunen ägda fastigheten [REDACTED] i Högsby socken, inom vilken fastighet grundvattenbrunnarna är belägna. Lagfartsbevis 25.2.1959 (aktsid 8) har åberopats.

Erinringar och påminnelser

Stellan Jacobson Ingenjörbyrå AB:s huvudmän har påtalat viss risk för påverkan å enskild brunn samt yrkat att en framtida skada av grundvattensänkningen måtte få upptagas såsom oförutsedd skada.

Kommunen har medgivit detta yrkande.

Agronomen [REDACTED] för LRF:s huvudmän i huvudsak anfört följande såsom talan slutligt bestämts. Sakägarna har ingen erinran mot lagligförklaring av grundvattentäkten eller mot begärt grundvattenuttag. Brunnen på [REDACTED] gård, [REDACTED] fastigheter, har såvitt nu kan bedömas ännu icke påverkats av det kommunala vattenuttaget. [REDACTED] förbehåller sig emellertid rätt att senare få framställa krav om ersättning eller åtgärder, därest brunnen skulle skadas till följd av kommunens vattenuttag. - Den nära kommunens vattentäkt belägna Barnegöl utnyttjas av byborna för bevattning av grödor på närbelägna åkrar. Huvudmännen förbehåller sig rätt att även i framtiden få utnyttja gölen för bevattning, och det förutsättes att lagligförklaringen och skyddet av kommunens vattentäkt ej medför några inskränkningar i denna rätt. - Vidare yrkas att kommunen svarar för kostnaderna för de åtgärder som kommunen kan komma att påfordra å redan befintliga anläggningar inom skyddsområdet.

Kommunen har medgivit angivna förbehåll och förklarat sig beredd att bekosta eventuellt erforderliga åtgärder å befintliga anläggningar inom skyddsområdet. Vidare har kommunen uppgivit att parterna enats om att tiden för anmälan av oförutsedd skada bör bestämmas till tjugo år från dagen för vattendomstolens dom.

I övrigt har någon erinran mot kommunens ansökan icke framställts.

Rättegångskostnader

Stellan Jacobson Ingenjörbyrå AB:s huvudmän har enligt ingiven kostnadsräkning (aktsid 92) yrkat ersättning för rättegångskostnader av kommunen med 4.672 kr, varav 472 kr avser utlägg och 4.200 kr arvode åt ingenjören [REDACTED]

LRF:s huvudmän har enligt ingiven kostnadsräkning (aktsid 97-98) yrkat ersättning för kostnader å målet med 8.964 kr, därav 8.600 kr utgör arvode åt agronomen [REDACTED]

Kommunen har vid huvudförhandlingen medgivit LRF:s kostnadsyrkande. Beträffande ingenjörsbyråns yrkande har kommunen medgivit utläggerna samt ett till 2.500 kr begränsat arvode åt [REDACTED]. Högre arvode har bestritts, enär [REDACTED] prestation i målet, särskilt i jämförelse med ombudet [REDACTED] arbete, icke kan anses motivera begärt arvode. Arbete motsvarande högre arvode än 2.500 kr torde sålunda icke ha nedlagts. [REDACTED] har vid utförande av sitt uppdrag icke haft någon som helst kontakt med kommunen. De erinringar han ingivit i målet är begränsade.

DOMSKÄL

Lagligförklaring och grundvattenuttag

Kommunen är enligt lagfartsbevis ägare till den fastighet, inom vilken grundvattentäkten är belägen. Sålunda är kommunen behörig att ansöka om lagligförklaring av vattentäkten och om tillstånd till fortsatt grundvattenuttag.

Någon erinran mot grundvattentäktens laglighet eller mot det sökta grundvattenuttagets storlek föreligger icke. De verkställda provpumpningarna utvisar att förutsättningar finns för uttag av grundvatten i ansökt omfattning. Någon anledning att befara skadlig inverkan å annan än kommunen tillhörig grundvattentäkt har icke framkommit. De av sakägarna gjorda förbehållen har godtagits av kommunen. På grund av vad sålunda och i övrigt förekommit finner vattendomstolen hänsyn till allmänna intressen eller enskild rätt icke utgöra hinder för lagligförklaring av grundvattentäkten eller för bifall till det sökta grundvattenuttaget.

Vattendomstolen finner icke påkallat att jämlikt 2 kap 49 § vattenlagen föreskriva skyldighet för kommunen att av det vatten, som kommunen enligt denna dom må uttaga, frändeles avstå något för annan orts förseende med vatten eller för tillgodoseende av annat allmänt behov.

Ifråga om tiden för anmälan av oförutsedd skada synes det vattendomstolen vara rimligt, med hänsyn till att grundvattenuttaget först efter lång tid kommer att utnyttjas fullt ut, att möjlighet till sådan anmälan står öppen under tjugo år från dagen för vattendomstolens dom.

Skyddsområde och skyddsbestämmelser

Behovet av föreskrifter till skydd mot förorening av grundvattnet i och omkring grundvattentäkten har icke ifrågasatts av någon berörd fastighetsägare. Även vattendomstolen finner skyddsbestämmelser vara erforderliga. Enär de slutligt föreslagna bestämmelserna är till sitt innehåll lämpliga, finner vattendomstolen skäl föreligga för bifall till ansökan jämväl i denna del.

Ägarna av de fastigheter, vilka helt eller delvis ingår i skyddsområdet och för vilka servitut begärts, är jämlikt 2 kap 62 § vattenlagen pliktiga att tåla ifrågavarande bestämmelser såsom servitut å deras fastigheter men även berättigade att, om skada eller intrång därigenom uppkommer, bliva gottgjorda härför.

Frågan om ersättning för skada och intrång, som här avses, är att bedöma med beaktande av att vissa begränsningar i sakägare tillkommande rådighet över sin fastighet följer av 2 kap 63 § vattenlagen och av eljest allmänt gällande rättsregler. Uppkommande olägenhet blir sålunda ersättningsgill endast i den mån den innefattar en begränsning av rådigheten utöver vad sålunda allmänt gäller. Bedömandet av ersättningsskyldigheten blir tillika beroende av de förhållanden, vilka råder vid tiden för uppkomsten av skadan eller intrånget. I dessa spörsmål bör i första hand eftersträvas uppgörelse. För det fall uppgörelse icke skulle kunna träffas, har vattendomstolen emellertid funnit sig böra lämna föreskrifter om rätt för sakägare att påkalla vattendomstolens prövning av fråga, som här avses. Prövningen bör dock anses som en fortsättning av detta mål och bör därför icke hos vattendomstolen få påkallas efter utgången av den tid, som i domslutet fastställts för anmälan av oförutsedd skada. Efter utgången av

denna tid torde det emellertid stå sakägare fritt att i annan ordning föra talan om den ersättning vartill fog må finnas.

Kommunens åtagande gentemot berörda fastighetsägare att svara för eventuella kostnader för åtgärder å befintliga anläggningar inom skyddsområdet bör fastställas.

Rättegångskostnader

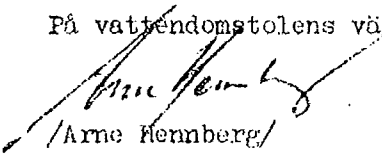
Vad slutligen angår rättegångskostnaderna finner vattendomstolen, att det av Grangård begärda arvodet måste anses motsvara ett arbete, som gått utöver vad som varit nödigt för tillvaratagande av de båda huvudmännens rätt. Vidare synes det av Grangård i kostnadsräkningen redovisade arbetet icke heller motivera ett arvode av begärd storlek. Såsom framgår av erinringsskriften (aktsid 80-81) har några särskilda svårigheter icke uppkommit vid fullgörandet av huvudmännens uppdrag. Det begärda arvodet bör förty nedsättas till det av kommunen medgivna beloppet 2.500 kr, vilket av vattendomstolen bedömes såsom skäligt. Härutöver bör huvudmännen erhålla ersättning för lösen av ett gemensamt exemplar av denna dom.

FULFÖLJDSHÄNVISNING

Dv 950 Vadeanmälan senast 20.10.1977

Vadeinlägn senast 3.11.1977

På vattendomstolens vägnar:

/Arne Hennberg/

FULLFÖLJDSHÄNVISNING

Vill part överklaga domen skall han anmäla detta muntligen eller skriftligen hos vattenrättsdomaren eller annan behörig tjänsteman vid domstolen (vadeanmälan). Wadeanmälan skall ske inom två veckor från domens datum eller

senast 20.10.1977

Vill part som gjort vadeanmälan fullfölja överklagandet skall han göra detta skriftligen. Skriften (vadeinlagen) skall ha kommit in till vattenrättsdomaren inom fyra veckor från domens datum eller

senast 3.11.1977

Den skall vara ställd till vattenöverdomstolen.

Har part fullföljt talan mot domen inom föreskriven tid, får motparten överklaga även efter vadetidens utgång. Detta skall ske skriftligen. Skriften (vadeinlagen) skall ha kommit in till vattenrättsdomaren inom två veckor från vadetidens utgång. Den skall vara ställd till vattenöverdomstolen. Denna vadetalan förfaller om den första vadetalan återkallas eller förfaller.

Uppllysningar

1 Wadeinlagen skall alltså vara riktad till vattenöverdomstolen men lämnas eller skickas till vattenrättsdomaren. Wadeanmälan skall däremot både riktas och lämnas eller sändas till vattenrättsdomaren. Om handlingar skickas till vattenrättsdomaren skall portot ha fullt betalats av avsändaren.

2 Har part ej gett in tillräckligt antal avskrifter av inlagen som skall delges motpart, framställer rätten på partens bekostnad de avskrifter som behövs för delgivningen. (Normalt behövs en avskrift för varje motpart.)

3 Ytterligare upplysningar kan erhållas från tingsrätten. Dess adress och telefonnummer anges på första sidan av domen.